

16 Compassie met veroorzakers van ernstige verkeersongevallen?

In dagblad Trouw van 2 februari 2022 stond een bijdrage van de advocaten Willem Backer en Rafael Schreudering getiteld 'Onderbuikpolitiek ondergraaft legitimiteit strafrecht'. Zij gingen in op het maatschappelijk sentiment en reacties in politiek en samenleving die dikwijls worden opgeroepen door ernstige verkeersongevallen, vooral als de veroorzaker van een ongeval zich schuldig heeft gemaakt aan ernstig verkeerswangedrag. De publieke opinie is voor veroorzakers van ernstige verkeersongevallen vaak vernietigend en reacties in politieke kringen bestaande uit een oproep tot strenge bestraffing worden herhaaldelijk beheerst door de onderbuik. Ter illustratie wijzen Backer en Schreudering op de commentaren die verschenen naar aanleiding van het verkeersongeval dat is veroorzaakt door de voetballer Rai Vloet. Die berichtgeving hebben Backer en Schreudering 'met ergernis' gevolgd. Als het onderzoek door de politie evenwel nog gaande is en de zaak zelfs nog voor de rechter moet worden gebracht, is terughoudendheid geboden met de roep om vergelding. Als tegenwicht tegen de publieke opinie en politieke onderbuikgevoelens is in de strafrechtelijke procedure een kritisch oordelende strafrechter onmisbaar, zo geven Backer en Schreudering aan.

Een door beide advocaten gewaardeerd voorbeeld van die kritisch oordelende strafrechter is de zaak die eindigde met een arrest van het Hof Den Bosch van 25 januari 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:160, niet geheel toevallig een zaak waarin zij de verdachte hebben bijgestaan. Deze zaak ging over een bestuurder van een personenauto die met veel te hoge snelheid door de bebouwde kom van Vlissingen reed. De betrokkene reed over grotere afstand met een snelheid die hoger lag dan 150 km p/u achter een andere auto aan. Het tafereel had de schijn van een achtervolging of een wegrace. Op een gegeven moment stak een inzittende van een rolstoel de weg over. Door de veel te hoge snelheid kon de bestuurder van de auto de overstekende rolstoeler niet meer ontwijken en reed hij met hoge snelheid tegen haar aan. Zij overleed enkele dagen later. Na een veroordeling door de rechtbank tot een gevangenisstraf van 4 jaar en een rijontzegging van 5 jaar kwam het hof tot oplegging van een gevangenisstraf van 30 maanden en een rijontzegging van 3 jaar. Geluiden met de strekking dat de door het hof opgelegde straf veel te mild zou zijn wijzen Backer en Schreudering van de hand.

Tegen een strafrechter met een kritische blik kan geen bezwaar bestaan. Dat is namelijk de essentie van zijn taak. Op basis van een kritische evaluatie van de processtukken en de verklaringen van de verdachte moet de strafrechter tot een afgewogen oordeel komen. Dat het oordeel van die strafrechter niet aansluit op de beleving van een ongeval in de publieke opinie en in kringen van politici is begrijpelijk. Het perspectief voor beoordeling is voor de strafrechter namelijk veel rijker. Het gaat niet alleen om het wangedrag dat tot het ongeval en het fatale gevolg heeft geleid, maar om een beoordeling van de gehele verkeerssituatie, het rijgedrag van de verdachte, de interactie in het verkeer waarin het tot een ongeval is gekomen, het de verdachte te maken verwijt ten aanzien van zijn afwegingen en inzichten, de gevolgen die het ongeval ook voor de verdachte heeft gehad, de persoon van de verdachte en zijn levensomstandigheden. In dat bredere perspectief wordt de eerste roep om stevige vergelding getransformeerd in een oordeel waarin proportionele vergelding voorop staat.

Bij die proportionele vergelding is, zo valt tussen de regels van de bijdrage van Backer en Schreudering te lezen, compassie met de veroorzaker van een ernstig verkeersongeval op zijn plaats. Voor de meeste veroorzakers van ernstige verkeersongevallen geldt dat zij nooit eerder in een strafrechtelijke procedure zijn beland, zeker niet ter zake van een misdrijf dat een ander het leven heeft gekost. De betrokkene is 's ochtends immers niet uit zijn bed gestapt met het idee om iemand in het verkeer dood te rijden. Het ongeval is de betrokkene ongewild overko-

Publieke opinie is voor veroorzakers van ernstige verkeersongevallen vaak vernietigend.

men, waarbij voor zowel dader als slachtoffer geldt dat zij op het verkeerde moment op de verkeerde plaats waren. Van het ene op het andere moment draagt de veroorzaker het etiket verdachte met zich en krijgt hij te maken met allerlei bezwarende activiteiten van politie en justitie. En in de strafprocedure wordt vaak duidelijk dat het verkeersongeval met ernstige gevolgen ook diep heeft ingegrepen in het leven van de veroorzaker en dat het zwaar valt te moeten leven met het besef dat een ander door zijn toedoen is gedood.

Het verkeer is een gecompliceerde maatschappelijke activiteit. Vanwege snelheid, massa van voertuigen, de veelheid aan verkeerssituaties en de wisselende dynamiek liggen menselijke fouten voortdurend op de loer. De meeste fouten in het verkeer hebben gelukkig geen gevolgen. En als er al een gevolgje is, is dat soms een schrijven van het CJIB. Heel soms hebben verkeersfouten echter vreselijke gevolgen. Dan kan een in de ochtend van huis naar bedrijf rijdende ondernemer, een ouder die zijn kind naar school brengt, een buschauffeur, een politieambtenaar die met zwaailicht en sirene naar een noodsituatie gaat, ..., zomaar van het ene op het andere moment de status van verdachte krijgen, omdat de betrokkene een verkeersfout heeft gemaakt met een dodelijk verkeersongeval tot gevolg. In een dergelijke situatie is het voor alle betrokkenen een kwestie van noodlot, het op het verkeerde moment op de verkeerde plaats zijn. In zo'n geval is inderdaad naar alle betrokkenen compassie op zijn plaats, niet alleen richting slachtoffers en nabestaanden, maar ook richting de pechvolle meestal schuldbevuste veroorzaker.

Compassie is echter misplaatst als de veroorzaker zich blijkt te hebben gedragen als een verkeersvandaal. Er is gereden met veel te hoge snelheden en de betrokkene blijkt onder invloed van alcohol of drugs. Dan gaat het niet meer om een pechvolle verkeersdeelnemer, maar om een verkeerscrimineel, iemand die zich niets gelegen laat liggen aan de risico's die hij voor anderen creëert. Al 50 jaar worden er veel inspanningen geleverd om duidelijk te maken dat het gebruik van alcohol en deelneming aan het verkeer onvereenigbare grootheden zijn. De maximumsnelheden zijn erop gericht de risico's die samenhangen met snelheid en massa van voertuigen in de dynamiek van het verkeer te minimaliseren. Als iemand desondanks veel te hard en onder invloed gaat rijden, dan zijn dat geen foutjes waarvoor ook maar enig begrip kan worden opgebracht. Het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeval doordat men met 200 kilometer per uur over de snelweg rijdt en onder invloed van alcohol verkeert, roept dan ook om voor de hand liggende redenen verontwaardiging en een schreeuw om vergelding op. Een andere dan jarenlange gevangenisstraf is moeilijk denkbaar. De ergernis die Backer en Schreuderling voelden in relatie tot de berichtgeving over het dodelijke verkeersongeval dat in de nacht van 13 op 14 november 2021 heeft plaatsgevonden op de A4, wordt dan ook om voor de hand liggende redenen niet door iedereen gedeeld.

Fijnslijper

*Dader en slachtoffer
waren op het ver-
keerde moment op de
verkeerde plaats.*
